

Wstęp

Tematem wiodącym prezentowanego tomu „Górnośląskich Studiów Socjologicznych” są rozmaite postacie konfliktów społecznych ujmowanych jako źródła kształtowania kulturowych wzorów życia społecznego przede wszystkim na Górnym Śląsku, ale również poza jego granicami.

Konflikty społeczne w specyficznym odcieniu konfliktów etnicznych stanowią w dobie procesów globalizacyjnych, zmierzających — jak się wydaje — do upowszechnienia dominujących wzorców stylów życia, jeden z najważniejszych instrumentów walki, podejmowanej przez społeczności narodowe czy grupy etniczne, o zachowanie tożsamości kulturowej, utrzymanie statusu niezależności politycznej czy gospodarczej, czy też dekompozycji utrwalonych struktur władzy, umożliwiających opuszczenie obszarów deficytów i marginalizacji. Górny Śląsk w swej najszerzej pojmowanej historycznie ukształtowanej przestrzeni kulturowej jest znakomitym laboratorium sygnalizowanych tu procesów. Zapewne wiele jeszcze tomów nowej serii „Górnośląskich Studiów Socjologicznych” poświęconych będzie socjologicznym studiom konfliktów społecznych.

Tom, który oddajemy w Państwa ręce, został podzielony na trzy działy.

Panoramę teoretyczną przestrzeni konfliktów etnicznych prezentuje artykuł Marka S. Szczepańskiego oraz Anny Śliz. Interesująca jest konkluzja kończąca artykuł: „[...] dzisiejsze zróżnicowanie etniczne, którego fundamentem jest odmienność kulturowa poszczególnych grup etnicznych, to nie konflikt, ale coraz bardziej wyraźne przenikanie się wzajemne kultur, które są bogactwem wielu państwowych organizmów i przyczyniają się do ich rozwoju zarówno w sensie pragmatycznym, jak i symbolicznym”.

Złożoną, ale i socjologicznie interesującą problematykę procesów kształtowania się reprezentacji politycznej w głównych regionach europejskich przedstawia Jacek Wódz. Tekst jest refleksją Autora, wynikającą z obserwacji przemian, jakie poczaw-

szy od drugiej połowy XX wieku zaczynają w istotny sposób wpływać na faktyczne funkcjonowanie demokracji europejskich. Górny Śląsk jest tu potraktowany jako przypadek, w którym — jak konkluduje J. Wódz — „konflikty pomiędzy ludnością autochtoniczną a napływową są w zaniku. Przenoszą się w sferę: ludyczną, żartów i kawałów. Przedmiotem konfliktu, o ile występuje, nie jest czynnik etniczny”.

W drugiej części umieszczone zostały artykuły przedstawiające wyniki socjologicznych badań empirycznych prowadzonych w przestrzeni Górnego Śląska i województwa śląskiego, w różny sposób dotykające przejawów konfliktów społecznych, które ubierane zostają w konflikty o charakterze etnicznym. Często podejmowany problem relacji między swoimi a obcymi w nowej odsłonie prezentuje Urszula Swadźba. Przestrzeń sakralną Góry św. Anny, stanowiącej symbol kulturowy Górnego Śląska w kontekście relacji polskich i niemieckich, omawia Piotr Wróblewski. Postawy i zachowania młodego pokolenia wobec „odwiecznych” kontrowersji śląsko-zagłębiowskich ukazuje w świetle nowych badań empirycznych Aleksandra A. Wycisk, a Magdalena M. Głogowska zajmuje się funkcjonowaniem Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w granicach województwa śląskiego i towarzyszącymi jej społecznymi konfliktami.

Przesłanki linii programowej pisma realizują też artykuły zamieszczone w części *Varia*. Kazimiera Wódz i Jolanta Klimczak-Ziółek podejmują społeczno-ekonomiczne problemy podziałów społecznych w starych europejskich regionach przemysłowych. Zupełnie nowa w polskich warunkach jest sprawa społecznych „sporów z wiatrakami”, co analizują na przykładzie Wielkopolski Krzysztof Bondyra, Olga Mausch-Dębowska i Zuzanna Bratkowska. Anna Barska podejmuje próbę socjologicznego portretu „rewolucji kaktusowej/jasminowej” w odległych krajach Maghrebu, natomiast Monika Štrbova przeprowadza socjologiczną analizę przejawów konfliktów etnicznych w bliskiej terytorialnie i społecznie Słowacji, ujmowanych w kontekście trudnych relacji między Romami i Słowakami.

Przygotowywany czwarty tom czasopisma ma ukazać rytmy życia naukowego i nowe spojrzenia badawcze: teoretyczne i empiryczne, analizowane w warsztatach badawczych najmłodszego pokolenia socjologów.

Wojciech Świątkiewicz